

Тячівський професійний ліцей
Закарпатської області

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

на тему:

*Методика проведення уроків теоретичного навчання,
різних за типами та структурою.*

Виконав:

викладач спецпредмету Тячівського
професійного ліцею

Декет Василь Васильович

Тячів – 2015

ПЛАН

Вступ.

Розділ I . Особистісно орієнтована освітня технологія.

1.1. Урок у системі особистісно орієнтованого навчання.

Розділ II. Вимоги до сучасного уроку.

2.1. Типи та види уроків, методика підготовки та вибору.

2.2. Уроки з комп'ютерною підтримкою, медіа на уроці.

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки.

Урок – це перше вогнище, зігрівшись біля якого, людина прагне стати мислителем.

В.О.Сухомлинський

1. Вступ

В.О.Сухомлинський одним з перших відчув необхідність перебудови підготовки уроку в нових умовах для успішного розв'язання зростаючих завдань. Він залишив цінні поради педагогам, у яких розкриваються важливі нюанси підготовчої діяльності, до яких належить план уроку.

Чим ретельніше й повніше розроблений план уроку – тим організованішим буде заняття. План – це підсумок педагогічних роздумів і його обсяг, як форму, не варто регламентувати. Кожен педагог застосовує в ньому свої міркування в такому обсязі, який вважає необхідним і достатнім для якісної організації праці на уроці. Складання поурочного плану, яким завершується процес підготовки, нагадує виготовлення багатобарвної картини.

Справжній майстер педагогічного процесу, який знає набагато більше, ніж вивчається в ліцеї, не дає в поурочному плані викладу нового матеріалу. Він продумує зміст розповіді, готує наочні посібники, приклади й задачі.

Урок – це основна структурна одиниця навчально-виховного процесу, але в системі особистісно-орієнтованого навчання суттєво змінюється режиссура уроку. Назріла об'єктивна потреба модифікувати традиційний урок у напрямі індивідуалізації педагогічної взаємодії педагога і учнів і оптимізації навантаження на учня. Урок має бути іншим щодо його культурного наповнення, соціально-емоційної тональності, впливу на індивідуальний розвиток особистості.

Нові освітні технології забезпечують рівноцінне взаємодоповнення пізнавально-інформаційних (навчальних), нормативно-регуляційних (виховних) і ціннісно-особистісних (освітніх) аспектів ментального досвіду учнів.

Урок стає засобом розвитку особистісних якостей учня, збагачення його суб'єктивного досвіду, середовищем для повноцінної реалізації можливостей учня.

Професійна школа покликана давати не тільки знання учням, а й гармонійно розвивати їхню розумову, соціальну, комунікативну компетенції, розширювати поле внутрішньої свободи і самоактуалізації.

Сучасний урок повинен бути спрямований на виконання соціальних вимог суспільства з урахуванням найновіших досягнень педагогіки, психології, фізіології, соціології, методики передового педагогічного досвіду.

Оновлення змісту освіти неможливе без гуманізації і гуманітаризації навчального процесу, адже саме завдяки реалізації цих метапринципів в учнів формується особливе ставлення до навколишнього середовища, до власної діяльності, здійснюється індивідуалізація навчання шляхом насичення уроку емоційним змістом, а відносини у системі викладач-учень переходять на вищий рівень співпраці і співтворчості, від монологу викладача до активного діалогу.

Основними учбовими завданнями на кожному уроці є формування стійких знань, навичок, умінь у учнів і їх виховання.

Сучасний урок не може бути без застосування технічних засобів навчання, з допомогою яких підвищується ефективність процесу засвоєння і виховання, розвивається пізнавальна активність, самостійність, зацікавленість до навчання, до професії.

Результат уроку визначається рівнем підготовки до нього вчителя та майстерністю його діяльності на самому уроці. Чим ґрунтовніша підготовка, тим вільніший вчитель у прояві своєї майстерності на уроці.

Гуманізація освітньої діяльності – ключовий елемент нового педагогічного мислення, тому педагог у навчально-виховній роботі слідує постулатам сучасного уроку:

1. Урок – це пошук, відкриття і осмислення істини (кожен урок проводиться для розширення й збагачення духовного світу дитини, набуття здатності усвідомлювати й оцінювати життя, визначати своє ставлення до світу).
2. Урок – частина життя дитини, частіша особистої долі дитини (кожен урок проходить на рівні високої загальнолюдської культури, без різких суджень, на основі емпатії, толерантності).
3. Дитина – це суб'єкт життя і суб'єкт осмислення істини є найвищою цінністю (на кожному уроці встановлюється атмосфера довіри, співробітництва, взаємоповаги).

Із часом приходить розуміння, що в роботі педагога є речі, важливіші за передачу знань. Робота педагога – «це гармонія серця і розуму» (В.О.Сухомлинський). Від нас, педагогів, від нашої мудрості і майстерності залежить, якою буде особистість кожного учня.

«Не побачивши в учневі чогось цінного і цікавого, властивого тільки йому, педагог, по суті, не може виховувати дитину, оскільки в цьому випадку в педагога немає точки опори для людського контакту зі своїм учнем», - писав І.Кон. А побачивши в дитині щось цікаве, неповторне, вчитель знайде точку опори для щирого спілкування і зможе виховати Людину.

Підготувати і провести сучасний урок непросто. До цього треба і багато знати, й багато вміти, дуже хотіти, відповідально ставитися до своїх вчительських обов'язків, а найбільше – це вийти на новий рівень педагогічного мислення.

Володіння ефективними методами навчання, вміння планувати навчальний процес, відбирати зміст навчального матеріалу, здійснювати педагогічний вплив на учнів, стимулювати розвиток самостійної творчої діяльності та активізацію процесів їх мислення є головними показниками педагогічної майстерності викладача.

Рецепт приготування гарного сучасного уроку:

12 порцій мудрості, 11 порцій терпіння, 10 порцій хоробрості, 9 порцій працездатності, 8 порцій оптимізму, 7 порцій відданості своїй справі, 6 порцій вільнодумства, 5 порцій доброти, 4 порції відпочинку і турботи про здоров'я, 3 порції гумору, 2 порції такту, 1 порція віри в кожного учня.

Розділ I. Особистісно орієнтована освітня технологія.

1.1. Урок у системі особистісно орієнтованого навчання.

На сучасному етапі розвитку освіти до складу педагогічних технологій науковці включають особистісно орієнтовані педагогічні технології, підкреслюючи при цьому їх значення для системи професійно-технічної освіти. Серед пріоритетних напрямів дослідження педагогічних і психологічних проблем розвитку національної системи освіти визначає формування змісту освіти на основі особистісно орієнтованих технологій навчання. Особистісно-розвивальні педагогічні технології можуть ефективно використовуватися за умови, що викладач, виконуючи свої професійні обов'язки, народжується сам та існує своїми неповторними творчими здобутками.

Сьогодні також виникає необхідність розуміння суті змісту особистісно орієнтованого підходу до професійної освіти. Необхідний перехід до формування варіативного змісту освіти, оскільки це надасть тому, хто навчається, можливість вибору в одному професійному полі.

Багато відомих українських учених вважають, що у межах як традиційної, так і особистісно орієнтованої парадигми професійної освіти акцентується увага на соціальному та індивідуально-особистісному смислах змісту освіти, оскільки в системі професійно-технічної освіти відбувається перехід від навчання предметно орієнтованого до навчання, спрямованого на всебічний розвиток особистості. Проблема формування особистості майбутнього професіонала - випускника закладів профтехосвіти - головна мета цілісного педагогічного процесу .

Тячівський професійний ліцей (м.Тячів, Закарпатської області) вже декілька років впроваджує в навчальний процес особистісно орієнтований підхід «Розвиток творчої активності учнів на уроках теоретичного та виробничого навчання», що сприяє інформаційно - комунікаційним та виробничим процесам, випускає у галузь будівництва кваліфікованих робітників, що забезпечують конкурентоспроможність на ринку праці.

Особистісно орієнтоване навчання будується за принципом варіативності, тобто визнання різноманітності змісту і форм навчального процесу, вибір яких здійснюється викладачем-предметником з урахуванням мети розвитку кожної дитини, її педагогічної підтримки у пізнавальному процесі та життєвих обставинах.

Я, Декет Василь Васильович викладач спеціальних дисциплін з професії, монтажник силових мереж та електроустаткування, столяр, педагогічний стаж роботи 2 роки, за освітою економіст, інженер будівельник, працюю над методичною проблемою «Впровадження сучасних будівельних матеріалів та технологій за допомогою інформаційно - комунікаційних технологій у навчальний процес »

Основний принцип, якого дотримуюсь в роботі з учнями-це навчання і виховання - складові єдиного процесу, формування висококваліфікованого робітника. Як викладач, постійно працюю над вдосконаленням своєї

педагогічної майстерності, член методичної комісії, виступаю на педагогічних читаннях, приймаю активну участь тижнях будівельних професій.

Впроваджуючи сучасні матеріали і технології в навчальну діяльність учнів, віддаю перевагу тим методам, які дозволяють в повній мірі донести до учнів зміст виробничого процесу, активізувати їх пізнавальну діяльність, реалізувати проблемно-розвиваючий, творчий характер навчання.

Впровадження ігрових форм навчання як засобу активізації пізнавальної діяльності учнів, дають змогу на уроках теоретичного навчання повторити набуті вміння учнів на уроках виробничого навчання та з добрим настроєм перейти до застосування цих знань на практиці.

При впровадженні особистісно орієнтованих технологій на своїх уроках можу сформулювати головні вимоги:

- навчальний матеріал повинен забезпечувати виявлення змісту суб'єктивного досвіду учня, включаючи досвід його попереднього навчання;
- виклад знань викладачем повинен бути спрямованим не тільки на розширення обсягу, структурування, інтегрування, узагальнення предметного змісту, а також на постійне перетворення набутого суб'єктивного досвіду учнів з науковим змістом здобутих знань;
- активне стимулювання учня до самооцінної освітньої діяльності, зміст і форми якої повинні забезпечувати учневі можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження в ході оволодіння знаннями;
- необхідно забезпечувати контроль і оцінку не тільки результату, а й головним чином процесу учіння;

Дані вимоги до освітніх технологій зумовлюють розробку інноваційних методик інтерактивного навчання, спрямованих на формування особистості, яка адаптована до конкретних соціальних умов.

Традиційних уроків замало для раціональної організації навчання, зважаючи на обсяг навчального матеріалу, його об'єктивну складність. Тому урок, як і вся система навчання, останнім часом зазнає істотних змін.

Поряд з традиційними, все частіше використовують нетрадиційні тобто нестандартні уроки: робота в малих групах, дискусія, дидактичні ігри, такі форми роботи як “мікрофон”, “мозкова атака”, “навчаючись-учусь”.

Інтерактивні методи сприяють розвитку комунікативних умінь і навичок учнів, їхньої пізнавальної діяльності, установленню емоційних контактів між учасниками навчально-виховного процесу. Крім того, методично правильне використання інтерактивних методів дає змогу викладачеві створити умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою інтелектуальну спроможність, що робить урок продуктивним, дає можливість висловити думки кожному учневі, відповідаючи по черзі на поставлені запитання.

Сучасна педагогіка визначила учня суб'єктом, **рівноправним партнером** процесу навчання. Нова педагогічна теорія спрямовує викладача на діалог з учнем. Отже, є всі підстави говорити про необхідність розширити межі діалогового поля, залучення учнів до діалогу з автором підручника чи тексту, викладачем, однолітками.

Отже, набагато важливіше навчити, ніж просто розповісти. Хоча, розповісти – набагато простіше, доступніше і безумовно, швидше. Ми можемо швидко повідомити учням те, що вони повинні знати, і вони забудуть це ще швидше.

Процес навчання не автоматичне викладання навчального матеріалу в голову учня. Він потребує напруженої розумової роботи учня і його власної активної участі в цьому процесі. Пояснення і демонстрація, самі по собі, ніколи не дадуть справжніх стійких знань. Цього можна досягти тільки за допомогою інтерактивного навчання.

Існує один аспект у системі освіти, якого сучасні зміни торкнулись несуттєво. Це провідна організаційна форма навчальної діяльності - **урок**. Урок є основоположним елементом освітньої системи. З яких би позицій не розглядалась

загальна освіта, будь-який її аспект так чи інакше націлений на організацію і проведення ефективного уроку.

На жаль, в сучасних умовах у переважній більшості учні, продовжують одержувати готові знання, урок ведеться у формі монологу викладача. Якщо такий підхід здійснювати регулярно і протягом довгого часу, то ми отримуємо низку негативних наслідків: нездатність, учнів до аналізу, до самостійного осмислення інформації, до прийняття незалежних рішень та ін.

На таких уроках наростає стомлюваність учнів. Вони стомлюються не стільки від великих об'ємів матеріалу, яким оволодівають (так звані перевантаження, про які говорять), скільки від недосконалості технології уроку, від методичної одноманітності й власної пасивності.

Одноманітність і пасивність у навчальній діяльності формують в учнів безсилля при розв'язуванні проблем, які виникають у житті, безініціативність, утриманство. Дійсно, з часом вони звикають до того, що їм усе дається в готовому вигляді, думати не треба. Вони і не вчаться думати самі. З цим вони й виходять у життя.

Таким чином, суспільно-економічна криза, яка виникла у нашій країні, втягнула в цей стан і систему освіти. Однак, проблеми, що заявили в освіті сприяли "вибуху" творчої активності педколективів, наполегливому і часто результативному пошуку нових технологій навчання, які генеральною освітньою метою сучасної школи визначили збереження і розвиток індивідуальної своєрідності особистості учня.

При інтерактивному навчанні процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове), де учень і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Педагог виступає лише в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Більшість педагогів і науковців у цілому світі сьогодні погоджуються з тим, що треба переходити від "передачі знань" до "навчання життю". Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових

ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню вмінь, навичок і цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дозволяє педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу.

Інтерактивні технології охоплюють чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи й прийоми, що стимулюють процес пізнання, а також умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів. Технологія інтерактивного навчання - така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть у процесі пізнання: або кожен учень має конкретне завдання, за виконання якою він повинен публічно відзвітуватись, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання.

Однак, розглядаючи інтерактивні технології як інноваційні, слід пам'ятати, що будь-яка педагогічна технологія буде мертвою, якщо реальні люди, котрі її втілюють, не сприйматимуть її як цілісну систему в єдності компонентів і взаємозв'язків. Розроблена і описана технологія ~ це одне, а її реалізація на уроці - зовсім інше, бо несе відбиток особистості, інтелекту конкретного викладача.

Урок був і залишається основним елементом навчального процесу, але в системі особистісно орієнтованого навчання суттєво змінюється його функція, форма організації. У цьому випадку урок підпорядкований не повідомленню та перевірці рівня знань (хоча й такі уроки потрібні), а виявленню досвіду учнів за ставленням до змісту матеріалу, який викладається.

Відомо, що логічні суттєві ознаки, зафіксовані у понятті, не завжди особистісно значущі для учня. Часто учень і викладач по-різному сприймають один і той самий зміст. Виникає необхідність погодження цих сприймань, перекладу того змісту, яким володіє учень, на науковий зміст, тобто відбувається своєрідне «окультурювання» суб'єктного досвіду учня. Саме таке завдання має вирішувати викладач за допомогою всієї групи на уроці.

Робота на уроці з суб'єктивним досвідом учня вимагає від викладача спеціальної підготовки: не просто вміння викладати свій предмет, а вміння аналізувати зміст того, чим уже володіє учень із запропонованої теми.

У цих умовах змінюється режисура уроку. Учні не просто слухають розповіді вчителя, а постійно співробітничать з ним у режимі діалогу, висловлюють свої думки, діляться своїм розумінням змісту, обговорюють те, що пропонують однокласники, за допомогою викладача ведуть відбір змісту, закріпленого науковим знанням. Викладач постійно звертається до групи із запитанням типу:

- ✓ що ви знаєте про це?
- ✓ які ознаки властивості ви можете виділити (назвати, перелічити тощо)
- ✓ де ці ознаки, властивості, на вашу думку, можна використати?
- ✓ з якими з них ви вже зустрічалися? тощо.

У перебігу бесіди немає правильних (неправильних) відповідей, є різні позиції, точки зору, виділивши які, викладач потім починає обробляти їх з позиції свого предмета, дидактичної мети. Він повинен не примушувати, а переконувати учнів прийняти той зміст, який він пропонує з позиції наукового знання. Учні не просто засвоюють готові зразки, а й усвідомлюють, яким чином вони отримані, чому в їх основі лежить той чи інший зміст, якою мірою він відповідає не тільки науковому знанню, а й особистісно значущим цінностям (індивідуальній свідомості). Саме такий урок можна назвати особистісно орієнтованим. Під час його проведення викладач не просто чуйний до учнів, а разом з ними здійснює рівноправну діяльність щодо пошуку та відбору наукового змісту знання, яке підлягає засвоєнню. За таких умов знання, які необхідно засвоїти, стають особистісно значущими.

Розділ II. Вимоги до сучасного уроку.

2.1. Типи та види уроків, методика підготовки та вибору.

Що найперше ми маємо пам'ятати про урок?

Сучасний урок — це далеко не одноманітна та єдина структурно-змістова схема. Тому кожний конкретний викладач визначає для себе ті форми роботи, які для нього найприйнятніші, відповідають тій методиці, якій він віддає перевагу в роботі. Саме урок — те місце, де відбуваються основні процеси навчання, виховання й розвитку особистості.

Урок — це логічно закінчений, цілісний, обмежений певними рамками відрізок навчально-виховного процесу. Водночас — це дзеркало загальної педагогічної культури викладача, мірило його інтелектуального скарбу, показник його кругозору, ерудиції.

За попередні роки змінилося багато педагогічних цінностей. З'явилися не тільки нові завдання, а й нові засоби навчання. Головне, що сьогодні урок розглядають не тільки як діяльність викладача чи як форму навчання, а й як діяльність учня.

Урок — це жива клітина навчально-виховного процесу.

Урок — не самоціль. Це лише інструмент виховання й розвитку особистості.

Урок — система соціальна, що може існувати лише за взаємодії викладача з учнями та учнів одне з одним.

Складність феномена під назвою «урок» полягає в тому, що він, відбуваючись у ПТНЗ, дуже міцно пов'язаний із педагогічними процесами під час оволодіння професією.

Основні вимоги до уроку

Сформулюємо основні вимоги до особистісно орієнтованого уроку:

- ✓ пріоритет особистості учня в організації освітнього процесу;
- ✓ орієнтація та процес навчання;
- ✓ орієнтація на особистісні досягнення учнів;
- ✓ створення емоційно-актуального фону уроку;
- ✓ чітке визначення освітніх, виховних і розвивальних завдань уроку;
- ✓ раціональна єдність словесних, наукових і практичних методів навчання;
- ✓ використання активних методів навчання;

- ✓ зв'язок з раніше вивченим, досвідом, набутим учнем;
- ✓ формування вмінь учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці;
- ✓ заохочення прагнень учнів знаходити свій спосіб роботи з навчальним матеріалом.

Загально-педагогічні вимоги до уроку

1. Пріоритет особистості учня в організації освітнього процесу.
2. Врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.
3. Орієнтація на процес навчання.
4. орієнтація на особистісні досягнення учнів.
5. Тривимірне навчання.
6. Створення емоційно-актуального фону уроку.
7. Педагогічний такт і культура мови.
8. Пізнавальна самостійність учнів.
9. Чітке визначення освітніх, виховних і розвиваючих завдань уроку.
10. Безперервний поступ.

Дидактичні вимоги до уроку

1. Раціональне використання кожної хвилини уроку.
2. Раціональна єдність словесних, наукових і практичних методів навчання.
3. Використання активних методів навчання.
4. Зв'язок з раніше вивченим, досвідом, набутим учнем.
5. Формування вмінь учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці.
6. Індивідуалізація, диференціація та інтенсифікація навчального процесу.
7. Використання на рівні з предметами, що традиційно склалися, комплексних дисциплін.
8. Використання сценарних варіантів уроків, які забезпечуються різноманітними носіями інформації.

9. Заохочення прагнень учнів знаходити свій спосіб роботи з навчальним матеріалом.
10. Організоване закінчення уроку.

Психологічні вимоги

1. Врахування психологічних особливостей кожного учня.
2. Нормальний психічний стан і стійкий настрій вчителя і учнів.
3. Розумна вимогливість і доброзичливість учителя до учнів.
4. Педагогічна етика і психологічний такт.

Гігієнічні вимоги

1. Температурний режим.
2. Норми освітлення.
3. Провітрювання.
4. Відповідність нормативам шкільних меблів.
5. Чергування видів навчальної роботи і різноманітність методів навчання.

Самоаналіз уроку

- Місце даного уроку в темі;
- специфіка уроку;
- тип уроку;
- реалізація навчальної, розвиваючої, виховної мети уроку;
- розподіл навчального часу;
- використані методи навчання;
- використані форми навчання;
- здійснення диференційованого підходу до навчання.

Яким же має бути сучасний урок? Які його ознаки, чим він повинен відрізнятись від уроків, які ще використовуються зараз у педагогічній

практиці, але вже не задовольняють у повній мірі вимог щодо впровадження 12-бальної системи оцінювання навчальних досягнень учнів?

Чи може сучасний урок бути радісним і цікавим для учнів? Чи може він розкрити творчий потенціал особистості, поставивши її в ситуацію морального вибору й підготувати до самостійного рішення? Досвід викладачів ПТНЗ доводить, що може, однак лише за умови, якщо процес навчання перевести на інноваційну основу шляхом перебудови педагогічної технології самого викладача і навчальної технології учня, змінивши сам підхід до здобуття знань.

Сучасним можна назвати той урок, що побудований на засадах розвиваючого навчання, а також сприяє розвитку в учнів розумових операцій: умінь аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, систематизації, класифікації, визначення причинно-наслідкових зв'язків та залежностей між різноманітними фактами, явищами, а також виробленню навичок логічного структурування.

Використання на уроках різних інноваційних технологій (як то тести чи розвиток критичного мислення) забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань з предмета, дає відчуття потреби в самоосвіті, формує стійкий інтерес до матеріалу, що вивчається, сприяє розвитку творчої особистості.

Але ж всі інноваційні процеси стосуються, насамперед, уроку, особливо його структури.

Організаційну форму навчання викладач обирає, залежно від теми, яка вивчається, та на підставі системного підходу до викладання свого предмета.

У сучасній дидактиці уроки класифікують залежно від провідної дидактичної мети:

- ❖ уроки засвоєння нових знань;
- ❖ уроки осмислення нових знань, формування умінь і навичок на основі знань, або уроки закріплення вивченого;
- ❖ уроки повторення, узагальнення і систематизації вивченого;
- ❖ уроки контролю і корекції знань;
- ❖ уроки аналізу контрольних робіт.

Під структурою уроку слід розуміти певну послідовність дій викладача, спрямованих на досягнення виховної мети.

Виходячи із загальної ідеї сучасних наукових уявлень про урок, його мета має триєдиний характер і складається з трьох взаємопов'язаних, взаємодійних аспектів: пізнавального, розвивального й виховного. Мета — це заздалегідь запрограмований результат, який людина має отримати в майбутньому в процесі здійснення тієї чи іншої діяльності. Чи не основна частина всіх помилок у навчанні, вихованні та управлінні ПТНЗ спричинена через нечітке уявлення мети діяльності, прорахунків у її формулюванні.

Згадаємо: *«Ніщо так гарно не запам'ятовують учні, як помилки своїх викладачів»?*

Тому тут треба проявити свій талант. А талант — це здатність робити те, чого нас ніхто не вчив.

Краса — це все те, на що дивляться з любов'ю. Тож любов учня треба завоювати. Для цього треба використовувати хоч якусь «родзинку», якийсь «тік» для серця дитини на кожному уроці. І однією із таких родзинок і є мультимедіа і комп'ютери.

Мета кожного уроку має три обов'язкові складові частини .

Визначаючи **виховну мету** занять, необхідно враховувати її пріоритетні напрямки:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, поваги до культури та історії свого народу;
- шанобливого ставлення до культури всіх народів, що проживають на території України;
- формування творчої, працелюбної особистості;
- розвиток духовної культури особистості;
- формування екологічної культури;
- розвиток індивідуальних здібностей і забезпечення умов їх реалізації.

Навчальною метою може бути:

- забезпечення під час уроку засвоєння (повторення закріплення) понять, законів, теорій;
- формування (продовжити формування, закріпити) певних вмінь;
- формування системи знань з теми;
- контроль рівня засвоєння знань, отриманих під час попередніх уроків;
- узагальнення, систематизація та закріплення знань з теми;
- навчання учнів використанню знань для вирішення практичних завдань тощо.

Завдання розвитку мислення (*розвиваюча мета*) – розвиток пізнавальних інтересів і здібностей учнів:

- формування загально-навчальних вмінь та навичок (робота з підручниками, узагальнення, планування, самоконтроль тощо);
- сприяння розвитку волі, наполегливості під час навчання, розвитку пам'яті (уяви, технічного мислення, мови, самостійності тощо);
- розвиток емоцій учнів шляхом створення ситуацій здивування, переживань тощо;
- розвиток зацікавленості учнів у навчанні шляхом доведення важливості матеріалу, що вивчається (використання ігор, проблемних ситуацій тощо).

Таким чином, проблемні уроки можна підвести під наступну схему:

I. Тема уроку:

- 1) Мета (дидактична, виховна, розвиваюча).
- 2) Тип уроку (вид).
- 3) Методи навчання, викладання (або їх поєднання на різних етапах уроку).
- 4) Використання технічних та комп'ютерних засобів навчання, засобів наочності, джерел інформації (підручники, періодичні видання, художня література та ін.).

II. Актуалізація знань та активізація розумової діяльності:

- 1) Опорні зв'язки (поняття та факти).

- 2) Зв'язок із попереднім уроком, з інформаційним матеріалом.
 - 3) Тип самостійної роботи.
 - 4) Засоби та способи індивідуалізації.
 - 5) Засоби збудження інтересу учнів до теми, до уроку та утворення емоційного середовища.
- 6) Форма контролю за ходом уроку, оцінка навчальних досягнень.

III. Засвоєння нових понять та засобів дії:

- 1) Нові поняття та засоби їх засвоєння.
- 2) Основні та другорядні проблеми.
- 3) Вид самостійної роботи, її зміст (індивідуальна робота).
- 4) Проблемні та інформаційні питання (для утворення проблемних ситуацій та постановки проблем) і питання, що будуть запропоновані учням.
- 5) Варіанти засобів розв'язання завдань, можливі підказки для вирішення складних проблем у процесі сприймання й осмислення учнями нового навчального матеріалу.

IV. Формування умінь та навичок:

- 1) Вид самостійної роботи (фронтальна та диференційована).
- 2) Конкретні вміння та навички для опрацювання навчального матеріалу (вміння формулювати питання, знаходити причину за наслідком, вирішувати типові завдання та ін.).
- 3) Засвоєння знань, зміцнення умінь у процесі узагальнення, систематизації, застосування знань, умінь і навичок на практиці.
- 4) Засоби отримання зворотної інформації.

V. Домашнє завдання:

- 1) Повторення, підведення підсумків уроку, повідомлення домашнього завдання.
- 2) Вид самостійної роботи (диференційовані завдання творчого характеру, їх обсяг, джерела інформації) поради, як її краще виконати.

Викладач використовує поєднання перелічених елементів структури уроку, визначаючи їх послідовність залежно від дидактичної мети уроку, змісту

навчального матеріалу, рівня підготовки учнів, конкретних умов проведення уроку.

З огляду на те, що урок є елементом педагогічної системи, його технологія - це складова частина педагогічної технології, під якою розуміють систему дій, що підвищують ефективність навчання. Підготовка до уроку – один з головних обов'язків щоденної роботи вчителя. Її необхідно починати з аналізу підсумків попередніх уроків за реалізацією поставлених цілей, а також відповідність їх щодо дидактичних, виховних і організаційних вимог.

Підготовка до уроку складається з наступних елементів:

1. Визначення змісту та відбір матеріалу запланованого на урок, з урахуванням його специфіки та складності.
2. Уточнення теми заняття, чітке визначення навчальної, виховної та розвиваючої мети заняття і шляхів її реалізації.
3. Визначення форми та методу проведення уроку, типу уроку та його структури, з розподілом часу.
4. Уточнення завдань для вправ і самостійних робіт, а також контрольних запитань.
5. Складання плану уроку та конспекту викладання матеріалу.
6. Підготовка матеріально-технічної бази, ТЗН, наочних посібників.

Під час підготовки до уроку значне місце займає складання плану. Складати план уроку можна як текст, таблицю в зошиті або на бланках затвердженої у даному навчальному закладі форми. Але незалежно від форми, у плані повинні визначатись:

- чітко і зрозуміло, по-можливості, коротко сформульована тема;
- визначена триєдина мета у відповідності з вимогами програми;
- вказане обладнання уроку (дидактичне, наочне, ТЗН);
- розписаний хід уроку (за планом структури уроку у відповідності з його типом).

Велику роль у активізації інтелектуального розвитку учнів і забезпечення вчителю можливості керувати їх пізнавальною діяльністю відіграють

методи навчання, які визначаються як способи взаємопов'язаної діяльності викладача та учня.

Методи навчання можна поділити за джерелами знань та формою викладу навчального матеріалу.

Урок засвоєння нових знань

Мета: оволодіння учнями новими навичками, матеріалом та новими способами діяльності.

Структура

1. Організаційний момент.
2. Підготовка до сприйняття матеріалу або актуалізація опорних знань, умінь, уявлень та чуттєвого досвіду.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Оголошення теми, мети, завдання уроку.
5. Вивчення нового матеріалу (первинне засвоєння).
6. Осмислення нових знань, умінь.
7. Закріплення, систематизація та узагальнення.
8. Контрольно-коригувальний етап.
9. Підбиття підсумків уроку.
10. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання.

Найчастіше таким уроком є вступний урок курсу (теми, розділи), коли він незначною мірою пов'язаний з темою попереднього уроку. Також доречною обрати цей тип у випадку, коли зміст матеріалу складний, об'ємний, містить значну кількість нових понять і положень.

Може використовуватись пояснювально-ілюстративний, проблемний виклад. Заняття можна провести у формі бесіди, лекції, уявної подорожі чи екскурсії, відеоуроку, навчальної конференції з підготовленими доповіданнями (повідомленнями) учнів. Під час проведення уроку доречні конспектування, складання тез, опорних схем, робота з підручником, картою, довідниками тощо.

Головне – щоб вивчення нового матеріалу учнями відбувалося не пасивно, а в ході різноманітної активної пізнавальної діяльності.

Урок формування та вдосконалення вмінь і навичок

Мета: закріплення й усвідомлення раніше засвоєного матеріалу (знань, умінь, навичок) і формування нових навичок та вмінь.

Основою такого уроку можна назвати тренування в різних варіантах, яке вимагає від учня перенесення знань і вмінь у нові, нестандартні ситуації. Для проведення таких уроків використовується практична робота. Практичні роботи в значній кількості представлені у навчальних програмах, та й практичні завдання є невід'ємною складовою фактично кожного уроку.

Структура

1. Організаційний момент.
2. Актуалізація опорних знань та їх коригування. Повідомлення теми й мети.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Вступні вправи (можуть поєднуватись із поглибленням або вивченням невеликих порцій нового матеріалу та ознайомлення з правилами, алгоритмами виконання певних дій).
5. Пробні та тренувальні вправи (використання вивченого в стандартних умовах).
6. Творчі вправи.
7. Підсумки уроку.
8. Домашнє завдання.

Зміст уроків цього типу має значні можливості для великої варіативності і тому сприяє диференціації та індивідуалізації навчання. Уроки формування та вдосконалення вмінь і навичок можуть проводитись у вигляді ігор, змагань, уявних експедицій тощо та поєднувати й індивідуальні, і фронтальні, і групові методи роботи.

Коли на практичну роботу відводиться ціле завдання, то може бути використаний такий тип уроку, як **урок використання знань, умінь і навичок**.

Структура таких уроків складається з таких етапів:

1. Перевірка домашнього завдання; коригування опорних знань, умінь, навичок.
2. Повідомлення теми й мети уроку.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Загальний інструктаж, усвідомлення учнями алгоритму дій.
5. Самостійне виконання учнями завдань під контролем і за допомогою вчителя.
6. Звіт про виконання роботи. Узагальнення й систематизація результатів роботи.
7. Підсумки уроку.
8. Домашнє завдання.

Урок закріплення знань, умінь і навичок (уроки повторення)

Мета: повторення та закріплення, уточнення та поглиблення попередньо засвоєних знань, умінь і навичок.

Як правило, викладачі проводять наприкінці вивчення великих розділів, на початку навчального року або під час підготовки до іспитів. Значний обсяг матеріалу, що виноситься на повторення, дає змогу урізноманітнити форми роботи та сприяти підвищенню зацікавленості учнів до вивчення географії.

Особливістю й одночасно складністю цього типу уроків є вміння визначати обсяг навчального матеріалу, виділяти головні ідеї, поняття, правила й добирати відповідні завдання.

Структура

1. Повідомлення теми, мети уроку.
2. Мотивації навчальної діяльності.
3. Повторення основних понять теми.
4. Повторення основних закономірностей, правил теми.

5. Виконання практичних завдань на повторення й закріплення основних умінь і навичок.

6. Підсумки уроку.

7. Домашнє завдання.

Урок систематизації й узагальнення знань

Мета: встановлення рівня оволодіння учнями основними теоретичними знаннями, повторення, більш глибоке осмислення навчального матеріалу, приведення його до певної системи.

Структура

1. Повідомлення теми й мети уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

3. Відтворення та коригування опорних знань.

4. Узагальнення та систематизація понять.

5. Засвоєння провідних ідей і теорій на основі широкої систематизації.

6. Домашнє завдання.

Для систематизації та узагальнення виділяються ключові питання відповідного курсу. Увага звертається на знаходження та розкриття в уже вченому матеріалі закономірностей, логічно-наслідкових зв'язків, глибокої сутності процесів та явищ; на перехід від окремих до більш широких узагальнень. Слід звернути увагу на те, що систематизація передбачає певну форму відображення окремих фактів у певній системі взаємозв'язків схему, узагальнюючу таблицю тощо. У жодному разі не можна вважати систематизацією просте відтворення окремих фактів або дій наприкінці вивчення теми. Це буде просте повторення.

Урок такого типу може проходити у формі оглядової лекції, бесіди, опитування й виконання системи завдань та ін.

Урок перевірки та коригування знань, умінь і навичок.

Мета: перевірка якості та міцності засвоєного матеріалу, сформованості умінь і навичок; внесення коректив.

Структура

1. Повідомлення теми та мети уроку.
2. Мотивація навчальної діяльності.
3. Перевірка знання фактичного матеріалу та основних понять.
4. Перевірка глибини усвідомлення знань.
5. Використання знань у стандартних умовах.
6. Використання знань у змінених умовах.
7. Збір виконання завдань (їх перевірка, оцінювання, аналіз, як правило, виконується до наступного уроку).
8. Підсумки уроку .
9. Домашнє завдання.

Якщо робота проводиться письмово, то пункти 3-6 відображають логіку побудови завдань контрольної роботи.

Такі уроки проводяться наприкінці вивчення теми, розділу й виконують цілу низку функцій: контролюючу, навчальну, виховну, діагностуючу та ін.

Уроки перевірки можуть бути організовані досить різноманітно (у вигляді ігор-змагань, аукціонів, огляду знань тощо), мають широкі можливості для поєднання і індивідуальної, і групової роботи.

При плануванні уроку викладачам необхідно пам'ятати, що сучасний урок має відрізнитись багатоваріантністю і форм навчальної роботи, і методів її організації, і прийомів реалізації мети уроку, що дає широкі можливості здійснювати індивідуальний підхід у навчанні та вихованні учнів.

2.2. Уроки з комп'ютерною підтримкою, медіа на уроці.

Саме новітні розробки в навчанні із застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають мультимедіа. Арсенал мультимедіа-технологій складає анімаційну графіку, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу і зовнішніх ресурсів, роботу з базами даних тощо.

На своїх уроках часто використовую мультимедіа з метою повторення, узагальнення та систематизації знань, це не тільки допомагає створити конкретне, наочно-образне уявлення про предмет, явище чи подію, які вивчаються, але й доповнити відоме новими даними. Особливо на уроках технології монтажу гіпсокартонних конструкцій, де взагалі працюю з електронним підручником.

Метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів є ліквідація прогалин у наочності викладання.

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем умовно можна відокремити засоби, які є найбільш ефективними на уроках:

- комп'ютерні тренажери;
- автоматизовані навчальні системи;
- навчальні фільми; мультимедіа-презентації;
- відеодемонстрації.

Отже, застосування мультимедійних засобів навчання надає уроку специфічну новизну, яка за своїм змістом і формою викладення має можливість відтворити за короткий час значний за обсягом матеріал, а також подати його в незвичному аспекті, викликати в учнів нові образи, деталізувати нечітко сформовані уявлення, поглибити здобуті знання.

Методичні джерела пропонують деяку градацію викладачів, що використовують комп'ютер у своїй роботі. При цьому чітко можна виділити п'ять рівнів такого користувача (рисунок 1).

Рівень перший - **ВИСОКИЙ СТАРТ**. Використання комп'ютера в якості «друкарської машинки з пам'яттю»; більш-менш регулярна підготовка з його допомогою найпростіших дидактичних матеріалів, планів уроків, планування тощо; створення списків і картотек, шаблонових форм; формування адекватного відношення до робіт учнів, створених у комп'ютерному вигляді; елементарна систематизація документів у домашньому комп'ютері.

Рівень другий - **ВІДКРИТТЯ МОЖЛИВОСТЕЙ**. Досягнення даного рівня нерозривно пов'язане з виходом в Інтернет. Можливе виділення

рис. 1 - Градація викладачів, які використовують комп'ютер у своїй роботі

проміжного етапу - знайомство з тематичним навчальним програмним забезпеченням. Використання комп'ютера на уроках і в позаурочній діяльності створює педагогу славу людини передової й прогресивної. Учні з більшою повагою відносяться до викладачів, які володіють комп'ютером, зростає авторитет такого викладача і в очах колег. Саме на цьому етапі викладач починає залучати своїх учнів до участі в дистанційних олімпіадах і конкурсах.

Рівень третій - **НА ШЛЯХУ ДО ТВОРЧОСТІ**. Викладач починає опановувати технології «творіння»: йому стають доступними основні елементи програм MS Power Point, MS FrontPage, MS Publisher. У руки педагога потрапляють інструменти, використовуючи анімаційні можливості яких, він істотно може підсилити ефективність свого заняття. До застосування цих програм на уроці викладач уже починає виступати авторитетним консультантом у внутрішньо-навчальних проектах. Для третього рівня характерні також спроби створення електронної бібліотеки викладача й проектів з написанням декількома педагогами загального навчального посібника.

Рівень четвертий - ПЕРШІ УРОКИ. Поступово нові інформаційні технології починають з'являтися і на «його величності» уроці. Важливо, що для викладача вже чи навряд можливий рух у зворотну сторону. Навпаки, виникає проблема систематизації створеного матеріалу вже на якісно новому рівні.

Рівень п'ятий - ПОШУКИ СИСТЕМИ. Для педагога стає професійно необхідним навчитися сполучати власний викладацький стиль із тими технічними можливостями, які надають йому нові інформаційні технології.

Мультимедіа – сукупність програмно-апаратних засобів, що відображують інформацію в зоровому і звуковому вигляді.

Урок з використанням мультимедійних технологій стає цікавішим для учня, а тому й ефективнішим для засвоєння знань, поліпшується рівень унаочнення навчального матеріалу на уроці.

Кількість мультимедійної підтримки уроку може бути різною: від кількох хвилин до використання мультимедіа впродовж цілого уроку. Під час уроку з мультимедійною підтримкою істотно змінюється роль викладача, який виступає передусім організатором, координатором пізнавальної діяльності учнів. Проведення уроку з мультимедійною підтримкою зовсім не означає, що викладач позбавлений можливості маневрувати або імпровізувати. Можливо, досвідченіший викладач подібний урок проведе цікавіше й динамічніше, ніж його молодий колега, але урок з мультимедійною підтримкою зменшить кількість помилок у проведенні занять навіть викладачем-початківцем.

Які ж мінуси цього впровадження?

Звісно підготовка викладача до такого уроку — це трудомісткий процес, який потребує навичок володіння комп'ютерною технікою, а також більше часу для підготовки. Враховуючи, що урок з використанням інформаційних технологій відрізняється від традиційного уроку, виникає запитання: як часто можна використовувати комп'ютер на уроках *інших предметів*, крім інформатики? *Відповісти* на таке запитання однозначно дуже складно.

Мабуть, *по – перше*, це залежить від можливостей конкретного викладача, тобто від кількості уроків, які він зможе підготувати і провести з використанням інформаційних технологій. Це визначають специфіка предметної галузі зміст конкретного уроку, дидактичні можливості програмних засобів, створені для цього предмета, якості технічних засобів та володіння викладача цими засобами.

По-друге, це залежить від необхідності проведення такого уроку. Можливо, що проведення уроку з конкретної теми буде ефективнішим у традиційній формі і тому не слід його перевантажувати технічними засобами. Аргументами для проведення такого уроку можуть бути: дефіцит джерел навчального матеріалу, можливість демонстрування в мультимедійній формі унікальних інформаційних матеріалів (картин, рукописів, відеоматеріалів тощо), візуалізація досліджуваних явищ, процесів тощо.

Підготовка мультимедійного уроку потребує ретельнішої підготовки, ніж традиційний урок. Сценарій уроку, його режисура — важлива складова підготовки до такого заняття.

Висновки.

У педагогічній практиці ПТНЗ найбільше поширення одержала визначена форма навчання.

Урок - організаційна форма навчального процесу, проведений за розкладом у певний проміжок часу під керівництвом викладача з постійним складом учнів для розв'язання завдань навчання, розвитку й виховання.

Урок повинен відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком усіх структурних елементів, єдиною логікою діяльності педагога й учнів. Цілісність уроку характеризується взаємозумовленістю цілей, змістом навчання, методами і засобами його реалізації. Урок треба розглядати не як статичну форму занять,

а як варіативну форму організації процесу цілеспрямованої взаємодії й спілкування викладача й учнів.

Сучасний урок відрізняється від традиційного цілями, змістом, методами й засобами реалізації, рівнем активізації діяльності учнів, структурою, темпами, насиченістю ТЗН т.д..

Найбільш загальна характеристика сучасного уроку - це показник активності учнів. Чим меншу активність під час уроку проявляє педагог і чим більше спонукує він учнів до активності, тим інтенсивніше стає розвиток учня. Основними елементами сучасного уроку є практична діяльність учнів, аналіз практики, дослідження й пошук. Сучасний урок є майстерня аналізу й обробки інформації, яка привноситься учасниками навчального процесу з різних джерел інформаційного простору (література, телебачення, комп'ютерні мережі, спілкування). Сучасний урок - це технологізований урок (відео, комп'ютер, факс, мультимедійні системи).

Ефективність сучасного уроку залежить від багатьох причин, тому що являє собою складну процесуальну психолого-педагогічну систему. Але головне полягає в старанності осмислення мети кожного уроку. Доти, поки викладач, готуючись до уроку, не буде чітко представляти, чому він конкретно повинен навчити, і з чого починати й продовжувати розбудовувати й виховувати своїх учнів, говорити про реалізацію завдань навчання не доводиться.

Визначена форма навчання дозволяє викладачеві розв'язати такий комплекс дидактичних цілей:

- повідомлення учнем нової інформації, організація самостійного вивчення нового навчального матеріалу, формування усвідомленого розуміння навчальної інформації й розвиток механізмів мислення;

- повторення й закріплення вивченого матеріалу, узагальнення й систематизація отриманих знань, експериментальне підтвердження нового матеріалу;
- формування професійних практичних умінь і навичок;
- формування вмінь і навичок розумової праці;
- корегування навчального процесу на основі результатів діагностування; поглиблення й доповнення знань і вмінь учнів;
- контроль, аналіз і оцінка знань учнів;
- розвиток пізнавальних здібностей учнів.

Список використаних джерел.

1. Гришина Т.В. Освітня технологія як професійний пріоритет учителя. – Х.: вид.група “Основа”, 2003.
2. Десятченко Н. Моделі сучасних уроків // Завуч, - 2002 - №35
3. Зотов Ю.Б.. Организация современного урока, М., «Просвещение», 1989.
4. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / Упорядники: Андрєєва В.М., Григораці В.В. – Х.: Вид. група “Основа”, 2006
5. Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи: наук.-метод. Зб. / Упорядники Н.І.Бугай, - Вид.5. – Запоріжжя: ПП “ААТандем”, 2008.
6. Родигіна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання – Х.: Вид.група “Основа”, 2005
7. Сиротенко Г.О. Сучасний урок інтерактивні технології навчання. – Х.: Видав.гр.. “Основа”, 2003.

8. Сиротенко Г.О. Шляхи оновлення освіти. Науково-методичний аспект:
Інформаційно-методичний збірник. – Х.: Видав.гр.. “Основа”, 2003.
9. Сілаєва І.Є., О.П.Микуляк. Підготовка викладача до уроку загально-технічних і спеціальних дисциплін. Методичні рекомендації., ДПЮ ІПП, Донецьк
10. Підласий І.П.. Як підготувати ефективний урок. Київ, «Радянська школа», 1989.
11. Педагогический поиск, опыт, проблемы, находки. Учитель, которого ждут., М., «Педагогика», 1988.
12. Професійна освіта. Теорія і практика, науково-методичний бюлетень, № 1-2, 1998.